

18 גאולת אחרים לשיעבוד, דאי אמרת לשחרור הו מימנעי ולא פרקי ליה, ור"ע סבר
מסתברא גאולת קרובים לשיעבוד, דאי אמרת לשחרור כל יומא ויומא אזל ומזבין
נפשיה. א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן זו דברי רבי יוסי הגלילי ור"ע, אבל
21 חכ"א הכל לשחרור. מאן חכמים, רבי היא, דמפיק ליה להאי באלה לדרשה אחרינא,
ומקרא נדרש בין לפניו ובין לאחריו. ורבי האי ויצא בשנת היובל מאי עביד
ליה, מיבעי ליה לכדתניא ויצא בשנת היובל [טז, ע"א] בעובד כוכבים שישנו
2 תחת ידך, או אינו אלא בעובד כוכבים שאינו תחת ידך, אמרת וכי מה אפשר לעשות
לו, הא אין הכתוב מדבר אלא בעובד כוכבים שישנו תחת ידך. ובשטר. מנלן,

1234567

מסוה"ש 21 חכ"א הכל לשחרור. ירוש' קדושין שס. מאן חכמים. עי' מילואים. 22 ויצא בשנת
היובל. ויקרא כה נד. 1 בעכו"ם שישנו תחת ידך. תי"כ כהר פ"ע ה"ג.

ציונים 20-21 אמר רחב"א אר"י זו דברי וכו' הכל לשחרור. מ"י טעדים פ"ז ג. — מדה"ג ויקרא כה נד.
רחב"א אר"י זו דברי וכו' מאן חכמים רבי היא. סמ"ג עשן פה קסט ז. 21 חכמים אומרים הכל
לשחרור. יתו"א (ערכי תנ"א ח"א ע' שלז) ע' ר' יוסי סתם, תשנ"ן ח"ז כז. 22-21 חכ"א הכל לשחרור — ומקרא
וכו' ובין לאחריו. ר' צמ"י ויקרא כה נד. 2-21 חכ"א הכל לשחרור וכו' שישנו תחת ידך. יל"ש כהר חרסט.
2-1 ויצא בשנת היובל בעו"כ שישנו תחת ידך. פס"ז כהר עד ז, רש"י ויקרא כה נד. 3-1 ויצא בשנת היובל וכו'
אלא בעו"כ שישנו תחת ידך. ראש"ד לחו"כ כהר פרק ט ג, ר"ש משנן שס, ר' צמ"י ויקרא כה נד. 5-3 ובשטר מנלן
וכו' אמה העברי' מקניא בשטר. יל"ש משפטים שכ וכהר חרסט, תוס' לעיל ה. ד"ה ומנן ויד: ד"ה הוליל, רמז"ן שס

שינויי נוסחאות

Sage

קושיין). לדוכתיה | א לדוכתין. אלא | ישא"ג¹⁹.
קמיפלגי | א פליגי²⁰, מ קמ"י פלגי, ד ס קא
מיפלגי. °הגלילי | מ ר חסר. °סבר | ר חסר, ס אומ'.
18 הו | א מ ר ס חסר²¹, ו הוה. °ליה | מ לה,
ר חסר²².
19 אזל | א ר ד ו אזיל²³, ס ואזיל²⁴.
20 א"ר יוחנן | מ חסר.
21 מאן | ר ומאן. °רבי היא | ר חסר [ובזה"ש: ר'
היא], (ס הוא). °לדרשה | כ"ד לדרשא.
22 לפניו | ס מלפניו. °ובין | א מ ר ס בין.
°לאחריו | ס מלאחריו, א נוסף: וההוא לשיחרור,
ר נוסף: והכל לשיחרור.

באלה אסמכתא ע"ש. וראה לעיל בהע' 10 בנוס' יל"ש.
20 וכן ברש"י ויתו"א (= ערכי תנאים ואמוראים ח"א
ע' שלז) ע' רבי יוסי ע"ש. 21 וכן ביל"ש שם. ועי'
מדה"ג בחר שם וכן' משובש. 22 עי' מדה"ג שם.
23 ביל"ש שם "ויומא" ליתא. במדה"ג שם: הדר אזיל
ומזבין נפשיה. 24 ובטופס שלפנינו נמחק הוא"ו.
1 וכן בתו' הראש' וריטב"א. בתו"כ בהר פ"ט ה"ג:
או אינו מדבר אלא בעכו"ם שאינו תחת ידך וכי מה
אתה יכול לעשות לו כשהוא אומר ויצא בשנת היובל
הוא ובניו עמו הא בעכו"ם שתחת ידך הכתוב מדבר
ע"ש. וראה ראב"ד ור"ש משנן שם. ועי' תוס' לפנינו
ד"ה בעובד כוכבים. 2 ראה תו"כ בהע' קודמת.

בריטב"א ועוד. בשיטה לנ"ל: הדרן קושיין לדוכתין.
19 בתו"י וחידושי הראב"ד כתב: הכי גרסינן בסברא
קאמיפלגי ול"ג "אלא", ע"ש דלעולם סבירא לן דמקרא
נדרש בין לפניו ובין לאחריו, ו"באלה" למעוטי חד
מינייהו לשיעבוד למר סבירא ליה הכי ולמר סבירא
ליה הכי, ובסברא קמיפלגי, ע"ש. ובשו"ת הרשב"א ח"ב
סי' תב: גיר' הראב"ד דלא גרים בה "אלא" והכי גרסינן
אי הכי הדרא קושי' לדוכתיה בסברא קא מפלגי ע"ש.
וע"ע תמים דעים להראב"ד מדה שישיית, וכן במאירי
ושם: ותירץ "בסברא קא מיפלגי" ואין גרסין "אלא",
ופירש דדרשת "באלה" במקומה עומדת דאל"כ היכן
מחלוקתן עם רבי, ועיקר מחלוקתם בסברא ודרשת

12 **ראית, מסתברא שטר ה"ל לרבווי, שכן מוציאה בבת ישראל. אדרבה חזקה ה"ל לרבווי, שכן קונה בנכסי הגר, באישות מיהת לא אשכחן. אי בעית אימא להכי אהני אם אחרת. ורב הונא האי לא תצא כצאת העבדים מאי דריש ביה, ההוא מיבעי ליה שאינה יוצאה בראשי אברים כעבד. ורב חסדא, א"כ לכתוב קרא לא תצא כעבדים, מאי כצאת העבדים, ש"מ תרתי. וקונה את עצמו בשנים. דכתיב שש שנים יעבד ובשביעית וגו'. ביובל. דכתיב עד שנת היובל יעבד**

מסורה"ש 12 שכן מוציאה בבת ישראל. לעיל ה' 3. 13 באישות מיהת לא אשכחן. לעיל ה' א. 17 שש שנים יעבד ובשביעית וגו'. שמו"ס כ"א 3. עד שנת היובל יעבד עמך. ויקרא כ"א מ.

צינונים [המשך] וכו' ומאי ניהו שטר. תוס' לעיל ה' ד"ה ומנן, תוס' רא"ש שס. 13-12 אדרבה חזקה ה"ל לרבווי וכו' לא אשכחן. תמים דעים רכ"ה מדכ"ה, הלכ"ה מדכ"ה. חזקה - קונה בנכסי הגר. מ"י זכ"ה ומתכ"ה פ"א. 15-14 ורב הונא האי לא תצא וכו' בראשי אברים כעבד. מ"י עז"ה פ"ד ו. — מדל"ג שמו"ס כ"א ז, רש"י שס, ע' ילר"ש שס ופסוק כו, ר"א בן הרמב"ם, ר' נחמ"י ור' מיוחס שס. 16-14 ורב הונא האי לא תצא וכו' ש"מ תרתי. יל"ש משפטים ש"כ וזכר תרסו.

שינויי נוסחאות

12 מוציאה | א ר ס מוציא¹², וי"ג קונה¹³.
13 מיהת | א מ ר ס מיהא¹⁴, ד מיהת. °אי בעית | א ס ואיבעית, מ ר איב.
14 אחרת | ס נוסף: יקח לו. °דריש | א עבד, ר דרש. °ההוא | א מ חסר.
15 כעבד | א חסר. °ורב חסדא | ר ורב חסדא אמ'. °לכתוב | ר ניכתוב¹⁵.
16 כעבדים — העבדים | א כעבדים [הכ"ף נמחק, ובה"ש: כצאת = כצאת עבדים], מאי כצאת [ונוסף בה"ש: העבדים], ר כצאת העבדים

ולא בנותיכם בחזקה. בתו' האנ"ג: ולא אחרת. (°) — רש"י ד"ה והתנחלתם כו', ולא אחר. בד"ס "ולא אחר" ליתא, בכ"י א ל: ולא אחרת, ובגל' כ"ל נוסף: ל"א והתנחלתם הוקשו עבדי' לקרקעות מה קרקעות נקנית בכסף ובשטר ובחזק' אף עבדים כן ואמר' ואימ' בחזקה ודחינו אותם הכנעניים בחזקה ולא אמה העברית. 12 וכן בתוס', רמב"ן, רשב"א, שיט' קדמונית ושיטה לנ"ל. בתו' הרא"ש: שכן מוציא בבנות ישראל. וראה ביל"ש שם ושם. וראה לעיל ה' ב. 13 ריטב"א בשם יש ספרים, ושם: ויש ספרים דגרסי שכן קונה בבת ישראל, ע"ש דרחה לגי' זו מכמה טעמים, וכתב: דגיר' רוב הספרים שטר הוה ליה לרבווי שכן מוציא בבת ישראל. וכן ברמב"ן בפירושו, דלכך פירשו "שכן מוציא" ולא אמר "שכן קונה" משום דשטר קדושין קונה [הבעל] כותבו לפיכך פירשו שכן מוציא [דהיינו גט] שהמקנה כותבו דומיא דשטר אמה העברית שהאב כותבו [אליבא דרב חסדא], וע"ע תוס' וראשונים. 14 וכן בראשונים, וכן לעיל ה' ב וראה ש"נ והע' 8 שם. בתו' רי"ד על הגירסא

שלנו "באישות מיהא לא אשכחן", כתב דלא גרסינו ליה דמה אישות שייך באמה העברית, אלא הכי גרסינו "להכי אהני אם אחרת" ע"ש. ועי' תמים דעים להראב"ד מדה ב ובס' רבה ד"דבר האמור בלשון אחד ושניהם חלוקים זה מזה" ותביא מסוגי' לעיל ה' ב דלרב הונא כסף באישות מיהא לא אשכחן, ומסוגיין שלפנינו אדרבה דחזקה הו"ל לרבווי [ומתיר] באישות מיהא הא לא אשכחן אלמא קנין אמה העברית נקרא אישות, [ולפי"ז מתורץ קושיה התו' רי"ד] והא כדאיתא והא כדאיתא כנגד זו אישות, וכנגד זו אינה אישות ע"ש. ועי' ריטב"א ותו' האנ"ג. ועי' פנ"י, רש"י: בנכסי הגר. בר"י ובכה"י: נכסי הגר. 15 ראה יל"ש לעיל בהע' 4. (°) — רש"י ד"ה להכי אהני כו', הכתוב. בכה"י "הכתוב" ליתא. — שם, הלימוד. בכה"י ובד"י: תלמוד. — שם, עבד כנעני. בכ"י א ל נוסף: ושטר אמה העברית (א: יליף) משטר עבד כנעני דכתי' לא תצא. 16 ולפנינו הונה עפ"י מהרש"ל. ביל"ש לעיל: כעבדים מאי כצאת שמע מינה תרתי. 17 ראה פסקי רי"ד. 18 ראה לעיל יד

18 עמך. בגרעון כסף. אמר חזקיה דאמר קרא והפדה, מלמד שמגרע פדיונה ויוצאה. תנא וקונה את עצמו בכסף ובשוה כסף ובשטר. בשלמא כסף דכתיב מכסף מקנתו, שוה כסף נמי ישיב גאולתו אמר רחמנא, לרבות שוה כסף ככסף, אלא האי שטר ה"ד, אילימא דכתב ליה שטרא אדמיה, היינו כסף, אלא שיחרור, שטר למה לי, לימא ליה באפי תרי זיל, א"נ באפי בי דינא זיל, אמר רבא זאת אומרת עבד עברי

מסוה"ש 18 אמר חזקיה דאמר קרא והפדה מלמד שמגרע. נעיל יא ז, יד ז, מכדרשנא"י כא ח. והפדה. שמוית כא ח. 19 מכסף מקנתו. ויקרא כה נא. 20 ישיב גאולתו אמר רחמנא לרבות שוה כסף ככסף. נעיל ח א וש"נ. ישיב גאולתו. ויקרא שס. 22 אמר רבא זאת אומרת עבד עברי גופו קנוי. לקמן כה א, ב"ק ק"ג ב.

ציונים 18-19 בגרעון כסף אמר חזקיה וכו' שמגרע פדיונה ויוצאה. המקח שער ז, ערוך ע' גרע, ר' הלל לספרי דברים קיח, ר"א בן רמז"ס שמוח כא ח, שו"ת מהר"ס זר"ב (לנזב) קח, ע"י רש"א ז"מ מח. שו"ת רש"א ח"ב עב, חינוך מד, יקר תפארת עבדים פ"ב ה"ח ופ"ד ה"ד. 19 תנא וקונה את עצמו בכסף ובשוה כסף ובשטר. תמים דעים רבה מדה ז, הלכא מדה ז, רש"א גיטין לח. שו"ת רש"א ח"ב זנ. 23-19 תנא וקונה את עצמו וכו' אין גרעונו מחול. מדה"ג ויקרא כה נא. 20 ישיב גאולתו אמר רחמנא לרבות שוה כסף ככסף. ע"י לוינס לעיל ח. 21-20 האי שטר ה"ד וכו' היינו כסף. מאירי לעיל ח: 22-20 האי שטר ה"ד — שיחרור שטר למה לי לימא לי' באפי תרי זיל. תוס' סנהדרין ו. ד"ה לריכא, תלמוד רמז"ן שס, תוס' רא"ש שס, תשו' מיימו' שופטים ט. 23-20 האי שטר ה"ד וכו' אין גרעונו מחול. תוס' ז"מ קיב. ד"ה חחר, רש"א גיטין לח. וע"ש ז"ב יג. תוס' רא"ש ז"מ קיב. 22-21 שטר למה לי לימא לי' באפי תרי זיל. ראב"ה ח"ד תחקיב עמ' רכ, שו"ת מהר"ס זר"ב (קרי) קכה (בדפס) תשיח, ע"י שבה"ל ח"ב קכא (הסגולה) עמ' רלז, ע"י תלמוד רש"א ז"מ סז. ע"י ריעב"א גיטין לו. ע"י ר' קרשקש שס, ר"ן כחוצות פו. (מוי) וע"ש ז"מ קיב. (סח): שו"ת ר"ן כג, ע"י תשנ"ן ח"א קנח וח"ב רלח, נמוק"י כחוצות פו: ע"י שו"ת רדב"ז ח"א מט קנח שז ושסד. שטר למה לי לימא לי' וכו' באפי בי דינא זיל. יד רמח סנהדרין כד: ע"י רי"ו מישרים נחיצ כט ח"ד פז ג. 23-21 שטר למה לי לימא לי' וכו' עבד עברי גופו קנוי. תוס' יצמות מח. ד"ה המפקיר וע: ד"ה אלמא גיטין לח. ד"ה המפקיר וסנהדרין ו. ד"ה לריכא, ראב"ד לרי"ף גיטין לו: (כ): יראה"ש נט, רש"א לעיל יד: ויצמות מה: וב"ב כג. שו"ת רש"א ח"א תשנ"ג יד ושנ"ד וח"ד שו"ת קנח, שו"ת מהר"ס זר"ב (קרי) רכ (בדפס) עז (לנזב) רכ (בדפס) עז (לנזב) שט"ב רלז עמ' רלח, מאירי סנהדרין ו. תוס' רא"ש יצמות ט: וסנהדרין ו. אגודה סנהדרין פ"א ד, חזו' ר"ן ז"ב כג. שו"ת ריב"ש קמז תעו תעו ותלג, נמוק"י ז"ב כג. (יב) וסנהדרין ה: (א), שו"ת מהר"ק פט ולד, שו"ת רדב"ז ח"א שכו ושלג. שטר למה לי לימא לי' וכו' אין גרעונו מחול. עיטור ח"ב מחילת נה א, תוס' ז"מ לט. ד"ה דלא וקיב. ד"ה חחר, תוס' רא"ש שס לט. וקיב. 23-22 אמר רבא זאת אומרת

שינויי נוסחאות

18 בגרעון | ר ובגרעון¹⁹. חזקיה | מ חלקי. אדמיה | א מ ר ס על דמיה. °אלא | ד ס ואלא. דאמר | ר ס אמר²⁰. °שמגרע | א ר ד ס לי שטר²³, ר שטר שחרור למה לי, ד שחרור למה לי שטרא, (ו "שטר למה לי" חסר)²⁴. 22 ליה | מ חסר²⁵. °באפי תרי — דינא זיל | ר באפי תרי זיל²⁶, ס באפיה בי דינא זיל אי נמי [המשך מעל"ד]

ב במשנה ובש"נ והע' 8 שם. 19 לעיל במשנה שם: ובגרעון. 20 וכן בפסקי רי"ד ותו' חאנ"ג. 21 וכן בפסקי רי"ד וכו' בהג"ש. וראה לעיל יא ב יד ב בש"נ ובהע'. 22 וכן בר"ז, רשב"א ב"ב יג א, ושם ושם "ליה" חסר. בפסקי רי"ד: אלא שטר היכי דמי, ועי' ירושלמי לפנינו. 23 וכן בריטב"א ופסקי רי"ד, ועי' רשב"א ב"ב שם. בריטב"א גיטין ח א: אלא שטר שחרור לימא וכו'. בר"ז ובשיט' קדמונית: שטר שחרור

23 גופו קנוי, והרב שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול. יתירה עליו אמה העבריה. אמר ר"ל אמה העבריה קונה את עצמה במיתת האב מרשות אדון מק"ו, ומה סימנין שאין מוציאין מרשות אב מוציאין מרשות אדון, מיתה שמוציאה מרשות אב אינו דין שמוציאה מרשות אדון. מיתבי רב הושעיא יתירה עליו אמה העבריה שקונה את עצמה בסימנין, ואם איתא ניתני נמי מיתת האב, תנא ושייר. מאי שייר דהאי שייר, שייר מיתת האדון. אי משום מיתת האדון לאו שיורא הוא, דכיון

מסורה"ש 24 אמר ר"ל אמה העבריה קונה את עצמה. ז"מ יז ב. 27 תנא ושייר. ע"י מילואים.

צינונים [המשך] עבד עברי גופו קנוי. והזכיר ח"א סה א, הכמה שער ב (ס"ק א), ר"ח ז"מ יז: תמים דעים רכב מדכ ז, הלכא מדכ ז, ר"ש משנן לתו"כ זכר פרק ט ג, שו"ת מהר"ם בר"ב (קרימ') קכה (זודפ') שפה, שו"ת רשב"א ח"ב פז וח"ז תקנא, ריטב"א גיטין לו: ר' קרשקש שם ולת. כל זו שו"ת קי ב, תשב"ץ ח"ב כז, תרוכ"ד שיה, נמוק"י יצמות מו. (עו: וכו'), שו"ת מהרי"ק פט וקפא, שו"ת רדב"ז ח"א רז וח"ח קטח וע"ש קטו. אמר רבא זאת אומרת וכו' אין גרעונו מחול. מ"י עבדים פ"ב יא. — מדכ"ג ויקרא כה נב, רמב"ן לעיל יד: ריטב"א יצמות ע: וז"ל מא. יקר תפארת עבדים פ"ב ח"א. 23 והרב שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול. ע"י מח"ק שמוח כל ח. 27-28 תנא ושייר מאי שייר דהאי שייר. ע"י ילרו"ש ויקרא עמ' קלח, ריטב"א סוכה נד. הלכ"ע שפ"ג פ"א ח ב.

שינויי נוסחאות

1234567

באפי תרין זיל⁽²⁷⁾, (א באנפי — באנפי, מ באנפי תרין — באנפי). רבא | ד ו ס רבה⁽²⁸⁾. 24-23 אמה העבריה | מ חסר, (ר "העבריה" חסר), ס נוסף: שקונה את עצמה בסימנין. 24 ר"ל | ס ר' שמעון בן לקיש⁽²⁹⁾. "מרשות | ר ברשות⁽³⁰⁾ [ולאחזה"ת כלפנינו]. 25 מוציאין (ב) | א מוציא. "מיתה | ר מיתת⁽³¹⁾ [ובה"ש נוסף: האב].

26 מיתבי | א מ ר ד ס מתיב⁽³²⁾. "הושעיא | א הושעיה⁽³³⁾, ס אושעיה. 27 את | ר חסר. "ואם | א ואי. "איתא | ר ד איתא. "ניתני | ר ליתני⁽³⁴⁾. "האב | א ר ס אב. 28 האדון | א מ ס אדון⁽³⁵⁾. "אי משום מיתת האדון | ר חסר [ונוסף בגל' כלפנינו], (א מ ס אדון). "לאו | ר לא [ונוסף בגל' כלפנינו]. 29-28 דכיון דאיכא נמי באיש | ר מילתא דליתא

שאיין ע"ע גופו קנוי אלא למעשה ידיו בלבד ע"ש. ועי' תוס' ד"ה אמר רבא, ובראשונים לפנינו בבואור סוגיו. בגל' כ"ר נוסף: עד שיגיעו הימ' שיצא לחפשי וצרי' שטר לשחרר גופו וצ"ע. (*) — רש"י ד"ה גופו קנוי כו', כתב ליה לשון שחרור. בכ"י פ ל ר ובד"ס: שטר שחרור. — שם, ונתן ליה. בר"י ובכה"י ליתא. — שם, וגמר לה לה מאשה. בר"ס ליתא. 29 בפסקי רי"ד: ריש לקיש כו' קונה עצמה במיתת אב. ועי' ריטב"א. בכ"מ יב ב: קנה עצמה וכו'. 30 בכ"מ שם: מרשות האדון. ברש"י שם מסוגין: מרשות האב כו' האדון כו' מיתת האב שמוציאה מרשות האב כו' אינו דין שמוציאה מרשות האדון. וראה רש"י לפנינו. 31 ראה הע' קודמת. (*) — רש"י ד"ה מיתה כו', בכתובות אמר רב יהודה כו' דכתיב והתנחלתם. בכה"י ובד"ס קטע "אמר רב יהודה כו' והתנחלתם" חסר. — שם, אחריכם אותם. בכה"י ובד"ס חסר. 32 וכו' בהגי"ש. 33 כיוחסין השלם ע' רבי אושעיא (ע' 118א): ראינו בנמרות נוסחאות זה אומר בכה וזה אומר בכה במקום אלף ה"א ולהפך אושעיא הושעיא, ע"ש. וראה ש"נ בדק"ס השלם כתובות סב ב (ע' עה-ט). 34 וכו' בהגי"ש. 35 וכו'

קדמונית, מאירי, רא"ש ב"מ שם, מ"מ הל' מכירה פ"ה ה"א ועוד, [ולכאורה נוס': באפי דינא, מיותר, אחר דסני בבי תרין]. בתו"כ קדושים פ"ה ה"ג: והפדה לא נפדתה בכסף ושוה כסף בשטר מנין ת"ל או חופשה לא נתן לה להלן הוא אומר וכתב לה מה לה האמור להלן בשטר אף כאן בשטר. [ומבואר להדיא דאמה העבריה יוצאה בשטר, וכן מבואר להדיא ברמב"ם עבדים פ"ד ח"ד, וע"ש בכס"מ, וראה בתרגום יונתן בן עוזיאל דברים ראה טו יז: ואוף לאמתך תכתוב גט חירור ותתן לה. ועי' ירושלמי לפנינו]. 27 בתו' חאנ"ג: באפיה ביה תרי וילי. בפסקי רי"ד ותו' טוד: באפי בי תרי וכו'. ועי' מאירי. 28 להלן כה א בכה"י וכן בד"ק ובד"ס: רבא, וכלפנינו, וראה שם בהע'. והגי' "רבה" כ"ה בר"ן בסוגין ולהלן כה א [וראה הגה בגל' הר"ן שם ושם], וכן בריטב"א ובהמשך הדברים "רבא" ע"ש, וכן הגי' רבה, בתמים דמים רכה מדה ז וכן בשו"ת מהר"ם ב"ב (קרימונא) ע"ש. בב"ק קיג ב: רבא ע"ש. ולפנינו הונה עפ"י מהרש"ל. בשיטמ"ק ב"ק קיג ב בשם הרמ"ה: ורבא דאמר גופו קנוי איתותב בפרק קמא דקדושין. ובתמים דעים שם: דרבה דאמר ע"ע גופו קנוי, דסוגין ככולי גמרא

29 **דאיכא נמי באיש לא קתני**. ואלא ניתני, תנא דבר שיש לו קצבה קתני, דבר שאין לו קצבה לא קתני. והא סימנין דאין להם קצבה וקתני, אמר רב ספרא אין להם קצבה למעלה אבל יש להם קצבה [טז, ע"ב] למטה, דתניא בן תשע שנים שהביא שתי שערות שומא, מבן ט' שנים ויום אחד עד בן י"ב שנה ויום אחד ועודן בו

מסוה"ש 30 אין להם קצבה למעלה אבל יש להם קצבה למטה. כע"ז: חגיגה ז א, זילא עז ג, מנחות מז א. 1 דתניא בן ט' שנים שהביא ב' שערות. נדה מז א, ירוש' יצמות פ"א ה"ב ג א], קדושין פ"א ה"ב ג א], חוס' נדה פ"ו ה"ב ג.

ציונים 30-29 דבר שיש לו וכו' שאין לו קצבה לא קתני. חוס' שנת עה: ד"ה חסר. 1-30 אין להם קצבה למעלה אבל יש להם קצבה למטה. ערוך נער ז. 3-1 בן תשע שנים שהביא וכו' דברי הכל סימן. רי"ף יצמות נד. (ע:), ע"י ראב"ד לחי"כ נחקתי פרק יב ה"י, ע"י ר"ש משנן שם, יד רמב"ב קנד. אות קלו, רמב"ן יצמות נד. רשב"א שם קה: ע"י מאירי ב"ב קנה: ע"ה ח"ב קדושין פ"ג ע"ג ע"ג, רל, אר"ח ח"ב קדושין יב ע"ג נא, ר' טודרוס חיר כע: יצין שמועה לרשב"ן תק"ס סא א.

שינויי נוסחאות

שנים ויום אחד², ר בן תשע שנים ויום אחד ["יום אחד" כנ' נמחק³] שהביא שתי שערות סימן פחות מיכן שומא.

3-2 מבן ט' שנים – ר' יוסי בר' יהודה – דברי הכל סימן | א ר ס חסר⁴, (ד ו בן ט"ו, ד "שומא" חסר), נד בגל': מבן תשע שנים עד שתיים עשרה ויום אחד ועודן בו שומא ר' יוסי בר' יהודה אומר סימן בן שלש עשרה שנה ויום אחד דברי הכל סימן], מ מבן תשע שני ויום אחד עד שתי עשר ויום אח' ועודן בן שומ' ר' יוסי בר' יהוד' או' סימן בן שלש עשר שני ויום אחד דברי הכל סימן⁵, ובמק"א מבן ט' ועד יב שנה ויום אחד שומא רבי יוסי ברבי [המשך מעל"ד]

באיש קתני מילתא דאיתה באיש [בה"ש: בנרצע], (א דאיתה, מ ס כיון דאיתה)³⁶.

29 ואלא ניתני | א מ וניתני מיתת האב, ר ואלא ליתני מיתת אב³⁷. °תנא | ס חסר. °לו | א עליו. °דבר | מ ר חסר [ר נוסף בה"ש].

30 לו | א עליו. °והא | ר והרי. °דאין להם | א דאין עליו, מ שאין להן. 1-30 וקתני אמר – אין להם קצבה | ר חסר [ונוסף בגל': וקתני אמ' רב ספרא אין להן קצבה].

1 יש להם | א יש עליהם. [טז, ע"ב] 1 דתניא | א דתנן. 2-1 בן תשע – שערות שומא | ס בת שתיים עשרה שנה ויום אחד שהביאה שתי שערות סימן פחות מכאן שומא¹, מ בן תשע שני שתי שערות, (א תשע

שנים ויום אחד שהביאה שתי שערות סימן פחות מכאן שומא ה"ג הראב"ד, ע"ש. 2 גי' זו: בן תשע שנים ויום אחד, הובא בשיטה לנ"ל בשם אד"ג, ושם: אד"ג בן תשע שנים ויום אחד שהביא שתי שערות סימן פחות מכאן שומא, ופי' דהיינו אם הביא שערות מבן תשע שנים ויום אחד ועודן בו ב"ג שנה ויום אחד הו' סימן אבל אם נולדו שערות מקמי תשע אף שלא נשרו הרי זו שומא, וסוגין אליבא דר"י בר"י מתניא דרבנן פליגי עליה בפ' בא סימן [נדה מז א] דבן תשע ויום אחד שנוולדו לו ועדיין לא נשרו הרי"ז שומא. ועי' תוס' נדה מז א ד"ה מבן ט' מש"כ בחילוק הגי' האם גרסינן "ויום אחד". וראה להלן בהבאה מתוספתא ובהס"ד שם. 3 גי' זו לפני המחיקה תואמת גי' שיטה לנ"ל בהע' קודמת. 4 נוס' כי"א [ורא' לפנה"ת בגל'] לא מיירי בפלוגתא דרבנן ור' יוסי בר' יהודה. 5 גי' זו קצת

בריש"י ע"ש. 36 וכן בשיטה לנ"ל. ברש"י ורשב"א: דאיתא נמי וכו'. בהגי"ש: כיון, ושם: בס"א דאיתיה. בריטב"א: דאיתא נמי בעבד עברי ע"ש. בהגי"ש הונה בשם ס"א: בעבד עברי, במקום "באיש". ועי' רשב"א. במאירי: מילתא דאיתה באיש וכו'. בתו' טוד: והא איתא נמי באיש. 37 ברש"י: ואלא ניתני. בכי"פ: וניתני, בכי"ל: אלא ליתני, וראה הערה 34.

1 כעין גי' זו הובא בשיטה לנ"ל בשם: ואד"ג [ואיכא דגרסי] בת י"ב שנה שהביאה שתי שערות סימן פחות מכאן שומא, ולפי גי' זו ברייתא זו לא מיירי בפלוגתא דרבנן ור' יוסי. [וכל סוגי' הנמ' רק להוכיח דיש להם קצבה מלמטה]. ועי' לקמן פא ב וברש"י ד"ה זה וזה, דלוישנא בתרא [סימן] הוה שומא בבת עד בת שתיים עשרה שנה ויום אחד ע"ש. וראה להלן בהבאה מנדה מז א. במהר"י בירב הביא בשם הראב"ד: בת י"ג [צ"ל: יב]

- 3 שומא, ר' יוסי בר' יהודה אומר סימן, בן י"ג שנה ויום אחד דברי הכל סימן.
מתיב רב ששת ר' שמעון אומר ד' מעניקים להם ג' באיש וג' באשה, ואי אתה יכול
לומר ד' באחד לפי שאין סימנים באיש ואין רציעה באשה, ואם איתא ניתני נמי
6 מיתת אב, וכ"ת ה"נ תני ושייר והא ארבעה קתני, וכי תימא תנא דבר שיש לו
קצבה קתני ודבר שאין לו קצבה לא קתני, והא סימנין דאין להם קצבה וקתני, וכי
תימא ה"נ כדרב ספרא והאיכא מיתת אדון דאין להם קצבה וקתני, מיתת אדון נמי
9 לא קתני. ואלא ארבעה מאי ניהו, שנים ויובל ויובל של רציעה ואמה העבריה

ציונים 4-6 מתיב רב ששת ר"ש אומר וכו' והא ארבעה קתני. הל"ע שט"ג פ"א ח ב. 6 וכ"ת ה"נ תני
ושייר והא ארבעה קתני. תוס' יבמות ג: ד"כ למעוטי וכתובות נא: ד"כ חמשה וסועב טו. ד"כ תנא וכו'
לד: ד"כ שמא ומנחות יח: ד"כ מנין, תוס' ר"ש משנן מכות כח: וע"ז כח. ע"י רש"ז"א חולין כח: ולג. תוס' צ בית צ שט"ב
כו צ וע"ז צ בית ג שט"ג עב א, תוס' רא"ש סועב טו. 1234567

1234567

שינויי נוסחאות

- יהודה אומר סימן וכו',⁶ ובס"א שם: מכן תשע
שני' ויום אחד שהבי' ועד בן (תשע) [תשע]
נמחק ובה"ש: שתי' עש' שני' ויום אחד שומא.
4 רב ששת | א חסר [ונוסף בגל']⁷. ד' | א מ
ר ד ס ארבעה. ג' | א מ ד ס שלשה⁸, ר
שלש. וג' | א מ ד ס ושלשה.
5 ד' | א בארב' ארבעה, מ ר ד ס ארבעה.
באחד | א אחד מהם, מ ר ס באחד מהן⁹.
ואם | א ואי. איתא | ר איתא. נמי | א חסר.
6 אב | א האב. ה"נ | ר [בה"ש: הכא] נמי¹⁰.
תני | כ"ד תנא. קתני | ר תני [ולאחיה"ת
- כלפנינו]. תימא | ר תמא [ונוסף: י = תימא].
תנא | א הכא נמי, מ חסר.
7 ודבר שאין | ר ושאין, (א מ ס דבר). °והא |
מ הא, ר והרי. °וקתני | ר חסר [ונוסף בה"ש].
8 והאיכא | א ס והא איכא, ר האיכא. °אדון | ר
האדון. °דאין להם קצבה וקתני | א מ חסר, ר
דלית לי קיצבה וקתני, (ד לה, ס לו). °נמי | א מ
ר חסר¹¹.
9 ואלא ארבעה מאי ניהו | א ומאי ניהו ארבעה,
(מ מאן בעיניה, לאחיה"ת "ניהו", ר ס ניהו).
9-10 ואמה העבריה בסימנים | ר ס וסימנין.

יהודה אומר הרי אלו סימנים רבי יעקב בי רבי בון בשם
רבי יוסי בן חנינה והן שעמדו בו בשעת סימניו, ע"ש.
וכע"ז בירושלמי יבמות פ"י ה"ז. (* — רש"י ד"ה
ה"ג כו', רבי יוסי דברי הכל סימן. בד"י ובכה"י ליתא
והתם פריך כו' ולא נקט י"ב ומתרץ לה". 7 ע"י
רמב"ן ולפי נוס' כ"א לפנה"ת דליתא "רב ששת" הוי
סתמא דגמ' ואורחיה דגמ' כד היא, ע"ש. וע"י ריטב"א
מש"כ בשם התוס', וע"ע ראשונים. 8 ברש"י: שלשה
מהן באיש. (* — רש"י ד"ה ד' מעניקין כו', כסף
מעניקים לו. בד"ק ליתא "ואיכא למ"ד בורח ויוצא
בגרעון כסף אין מעניקים לו". 9 וכן בתוס', רמב"ן,
רשב"א ועוד, ורא' הנה' הב"ה. וע"י תוס' יבמות ג ב
ד"ה למעוטי ובמ"מ בגל' תוס', ותוס' כתובות נא ב ד"ה
חמשה. (* — רש"י ד"ה ואין רציעה באשה כו',
יוצאת. בד"י ובכ"א ל ר: יוצאה. — שם, האדון. בכ"י
ל פ ר וכו': אדון. בד"ק נוסף: והשתא סלק' דעת'
דאין יציאה במיתת האדון אלא ברציעה. 10 בשיטה
לנ"ל, ר"ש משנן כתובות כט א (ע' מ) והליכות עולם
שער ג (ע' 34) ע"ש, חסר "הכי נמי". 11 וכן ברש"י
ושיטה לנ"ל.

בשיבוש, אבל תואמת הנוס' הנוכ' שהובא בשיטה לנ"ל
בהע' 2. ברש"י כתב ה"ג, והיא הגי' שלפנינו ע"ש,
ובהמשך הדברים ליתא "ויום אחד". וע"י רי"ף יבמות
פ"ג (לט ב) ובהג' הב"ח שם. וע"י רמב"ם אישות פ"ב
הי"ח. 6 נדה מו א. בתוספתא נדה פ"ו ה"ב: בן
תשע ויום אחד שהביא שתי שערות שומא, מכן תשע
שני' ויום אחד עד בן שתים עשרה שנה ויום אחד
שהביא שתי שערות שומא, רבי יוסי ברבי יהודה אמר
סימן, מכן שתים עשרה שנה ויום אחד עד בן שלש
עשרה ויום אחד שהביא שתי שערות, הרי הוא כאיש
לכל דבר. ובחס"ד שם ע"פ דברי התוס' [הובא לעיל]
דמאחר דגרסינו: ויום אחד, ע"כ לר"י בר"י אצטריך
דאלו לרבנן בבא יתירא היא, שהרי אפי' עד י"ב שנה
הוי שומא, אלא לר"י בר"י אצטריך דסבר ד"מבן ט'
ויום אחד ולמעלה" קמ"ל רישא דמיד שהביא ב' שערות
והוא מבן ט' ויום אחד אנו מסופקים שמא שומא ניהו
עד שיוכחו, שאם לא נשרו עד שנת יג ר"י בר"י סבר
דהוי גדול למפרע, ע"ש. בירושלמי לפנינו ה"ב (נט ג):
בן תשע שנים ויום אחד ועד בן שתים עשרה שנים ויום
אחד שהביא שתי שערות הרי זו שומא ר' יוסי בי רבי

10 בסימנים. ה"נ מסתברא, דקתני סיפא אי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהם לפי שאין סימנים באיש ואין רציעה באשה, ואם איתא באשה מיהא משכחת לה ארבעה, שמע מינה. מתיב רב עמרם ואלו מעניקים להם היוצא בשנים וביובל ובמיתת האדון ואמה העבריה בסימנים, ואם איתא ניתני נמי מיתת אב, וכי תימא תנא ושייר, והא אלו קתני, וכי תימא דבר שיש לו קצבה קתני דבר שאין לו קצבה לא קתני, והא סימנין דאין להם קצבה וקתני, וכי תימא ה"נ כדרב ספרא, האיכא מיתת אדון, תיובתא דריש לקיש תיובתא. והא ריש לקיש ק"ו אמר, קל וחומר פריכא היא, משום דאיכא למיפרך מה לסימנין שנשתנה הגוף תאמר במיתת אב שכן לא נשתנה הגוף. תני חדא ענק עבד עברי לעצמו וענק אמה העבריה לעצמה, ותניא אידך ענק אמה העבריה ומציאתה לאביה, ואין לרבה אלא שכר בטלה בלבד, מאי לאו

מסורה"ש 12 ואלו מעניקים להם היוצא בשנים. ירוש' קדושין פ"א ה"ב [נט ג], ספרי דברים פס' קט.

ציונים 14-12 מתיב רב עמרם ואלו מעניקים וכו' והא אלו קתני. תוס' יצמות פד: ד"ה חלל, הלכ"ט ש"ג פ"א ח ג. 14-13 וכי תימא תנא ושייר והא אלו קתני. עי' מילואים. 18 וענק אמה העבריה לעצמה. חו"מ ח"ג ז"ק מ. חו"מ ר. 19 ענק אמה העבריה ומציאתה וכו' שכר בטלה בלבד. תוס' חל"ט ז"מ יב: ריע"ז ח"ט שם, כחזק שם לר"ז עירובין כד: ומציאתה לאביה. מאירי ז"מ יב: ומציאתה לאביה וכו' שכר בטלה בלבד. תוס' ז"מ יב: ד"ה צמגזיכ, ריע"ז ח"ט החדשים שם.

שינויי נוסחאות

10 ה"נ | א מ והכי נמי, ר הכא [ולאחה"ת: הכין נמי. דקתני | ר ס מדקתני¹². °ארבעה | ד ארבע. 11 ואין רציעה באשה | ר חסר. °ואם | א ואי. °איתא | ר ו איתה. °באשה | ר נוסף בגל': נמי¹³. °מיהא | מ חסר¹³. °משכחת | ר הא אשכחן. °לה | מ להו, ר מיהא. 12 האדון | ס כ' אדון. 13 ואם | א ואי. °איתא | ר כ' איתה. °תימא | א תימא תנא נמי, מ תימ' נמי¹⁴. 14 תימא | ס נוסף: תנא. °דבר שיש לו קצבה קתני | מ חסר. °דבר שאין לו קצבה לא קתני | ר חסר [ונוסף בגל']. 15 והא | א ר והרי. °דאין | ר דבר שיש [ונמחק

°יש" ונוסף בה"ש: אין = שאין]. °להם | ר לו. °האיכא | א ס והא איכא, מ ר והאיכ', ד הא איכא. 16 אדון | כ' האדון. °דריש לקיש | ס דר' שמעון בן לקיש. °והא | ר הא. °ריש לקיש | ס ר' שמעון בן לקיש. °אמר | א מ ר ס קאמ'. °פריכא | ר ו כ' פירכא. 17 היא | א מ ר ד ס הוא¹⁵. °משום | א חסר¹⁶. °שנשתנה | כ"ד שכן נשתנה¹⁷. 18-17 תאמר במיתת — הגוף | מ תאמ' במית' שלא נשתנה הגוף, ר חסר¹⁸, (א כ' האב, ס האב שלא)¹⁹. 18 וענק | א מ ענק, ו נוסף: עבד¹⁹. 19-18 ותניא אידך | ר ותני חדא²⁰. 19 העבריה | ד עבריה²¹, ו עבריה.

אבל במיתת אביה והיא (ש)עדיין קטנה הגוף במקומו עומד. 14 בריטב"א: הכא נמי תנא וכו'. ברא"ש מו"ק פ"ג ג: תנא תנא אלו ואת אמרת תנא ושייר. 15 וכן ברשב"א ועוד. 16 וכן בריטב"א. ברמב"ן ורשב"א חסר "משום דאיכא למיפרך". 17 וכן בתוס', רמב"ן, רשב"א, ריטב"א, תו' האנ"ג ועוד, וכ"ה בהגיו"ש. 18 אפשר טעות מחה"ד. 19 וכן בשי' קדמונית עיי"ש. 19א כנ' טעות. 20 עי' ספר הכריתות (סופר) שער שלישי ע' שיח ובהע' שם. 21 עי' שיטה לנ"ל. ועי' תוס' ב"מ יב ב ד"ה במגביה.

12 ברשב"א וריטב"א: ואי אתה וכו'. 13 בשיטה לנ"ל: באש' נמי משכחת וכו'. בריטב"א: באשה משכחת לה וכו'. (*) — רש"י ד"ה ה"נ כו', קתני. בכה"י ובר"י: תנא. — שם, בהו. ככ"ל וכי"ר: בהו. — ר"ה ואם כו', האדון. בכה"י ובר"י: אדון. — שם, ארבעה ענק. בכ"י א: ד' (וליתא "ענק"), פ: ארבעה שנים ויובל וסימנים ומיתת אדון. ככ"ל נוסף בגל': ל"א מעניקין מיתת האדון ולא תני מיתת אב ועלה תיובתא דריש לקיש וק"ו דריש לקיש איכ' למיפרך נשתנה הגוף מקטנה לנערות ולפיכך יוצאה דאמרינ' קטנה מכר ולא נערה

20 **הא דנפקא בסימנים והא דנפקא לה במיתת אב, לא, אידי ואידי דנפקא לה בסימניו, ולא קשיא, הא דאיתיה לאב הא דליתיה לאב. בשלמא ענק אמה העבריה לעצמה, למעוטי אחין, דתניא והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם, אותם לבניכם ולא בנותיכם לבניכם, מכאן שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו, אלא ענק ע"ע לעצמו, פשיטא, אלא למאן, אמר רב יוסף יו"ד קרת קא חזינא הכא. אביי אמר הכי אמר רב**

מסורה"ש 22 דתניא והתנחלתם אותם לבניכם. כתובות מג א, חיר סא ב, גיעין לע א, ב"ב קי ב, ירוש' דמאי פ"ה ה"ח (כד ד), כתובות פ"ד ה"ב (כה ב), קדושין פ"א ה"א (גח ב), מכלילת משפטים חוקין פ"א, תר"כ בבר פרשה ו ה"ב. והתנחלתם. ויקרא כה מו. 24 יו"ד קרת. ע' תענית כג ב.

ציונים 22-23 והתנחלתם אותם וכו' ולא בנותיכם לבניכם. מח"ק ויקרא כה מו, ר"ן נדרים ע: והתנחלתם אותם וכו' זכות בתו לבנו. ויחזיק ח"צ קיד ב, פס"ז בבר עד א, מדכ"ג ויקרא כה מו, ב"ב כתובות סט ד, רשב"א ב"ק ע"א: וב"מ לד: ר' מיוחס ויקרא כה מו. 23 שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו. בג"י ח"ב כתובות עמ' רנב, תוס' כתובות מז: ד"ה דאחין וב"ק מט. ד"ה אטו, ר' הלל לחו"כ בבר פרשה ו ה"ב, ר"ש משנן שם, מלחמות ב"ק פה: (ל"א), מרדכי שלם לקמן עמ' רכ. 24 א"ר יוסף יו"ד קרת קא חזינא הכא. ערוך ע' ידקרת. 24-25 א"ר יוסף יו"ד קרת וכו' ולא לבעל חובו. יתיר"א (ערכי תנ"א ח"ב) ע' ר' יוסי דמן יוקרת.

שינויי נוסחאות

20 דנפקא | א נוסף: לה. °והא | א ר ס הא. °לה | מ ליה, ר ס חסר²². °אב | מ ר האב²². °לה | מ ליה, ר ס חסר. 21 הא (ב) | מ ס והא. °אמה | ר דאמה. 22 לעצמה | א ר חסר [ר נוסף בגל]. °אחין דתניא | מ כי האי תנא, ד הא דתניא. °אחין | א ס אחיה, ר דאחיה, ו אחיו. °לבניכם אחריכם | ר חסר²³, (ס "אחריכם" חסר)²⁴. °אחריכם אותם לבניכם | ד חסר²⁵. °ולא | מ ואין.

23 מכאן | מ ר מיכן, במק"א מגיד²⁶. °לבנו | ס לבניו. 24 אלא | מ ס ואל'. °למאן | ר מיכן ונלאחה"ת כלפנינו. °יו"ד קרת | מ יודקרת²⁷, ס יוד קרית, וימ"ב הויא דר' יוסי דמן (יוקרת) [יוקרת]²⁷. °קא חזינא | א מ ר קחזינא. °אביי אמר הכי אמר | א הכי א"ל אביי א', מ ד א"ל אביי הכי א'²⁸, (ר' אמ' [בה"ש: ליה] אביי), ס אמ' ליה אביי הכי קאמא.

22 וכו' ברש"י. וברש"י כי"א כי"ל כי"פ וד"ס: אב. 23 ראה להלן הע' 26 מתו"כ. 24 ע' מאירי. וראה דק"ס השלם כתובות מג א בש"נ ובהע' 52 ואילך ומג ב בש"נ ובהערות שם. 25 כנ' מחה"ד. בתוס' לפנינו: והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם מכאן וכו', ועי' תו' חאנ"ג. 26 כתובות שם ושם, וראה הער' בדק"ס השלם שם ושם. בתו"כ בהר פר' ו ח"ה: והתנחלתם אותם לבניכם ואין בנותיכם לבניכם מלמד שאין אדם מוריש זכות בתו לבניו. ועי' רמב"ם עבדים פ"ג חט"ו, סמ"ג עשין פד. 27 גי' כי"מ תואמת הנוס' שהובא להלן ביתו"א וראשונים. ברש"י: יו"ד קרת, יוד שהיא קטנה וכו' כלומר האריך משנתנו חנם, ברש"י כי"פ: יו"ד עיר קרת, יו"ד שהיא עיר קטנה. בכ"י א ל פ"פ: יוד קרת עיר, יוד שהיא אות קטנה. בריטב"א אחר שהביא גירסת רש"י ופירושו, כתב דהראב"ד גרס: אמר רבה יוד קרת קא חזינא הכא והוא שם אדם קשה וכו' ולדוגמה הביאו לכאן שאף זו קושיא קשה היא. ורש"י גורס "יוד קרית" כלומר יוד קטנה כלומר האריך משנתו חנם. בשיטה לנ"ל מפירוש ר"ח: יודקרת פר"ח

ז"ל בעין מה שאמרו הויא דרב ושמואל כו' כלומר הויא דר' יוסי דמן יוקרת קא חזינא הכא. ביתו"א (= ערכי תנאים ואמוראים ב ע' תטז) ע' ר' יוסי דמן יוקרת: ורבנא נתן גרים "ר' יוסי דמן יוקרת" ואההיא דקדושין גבי הענקה, "אמ' רב יוסף יודקרת קא חזינא הכא" חברה הערוך ושמעתי שכר רוצה לומ' רב יוסף, ר' יוסי דמן יודקרת קא חזינא הכא הקשה על ענק עברי לעצמו פשיטא ואלא למאן וא"ל אביי דרב ששת תרצה תוטאי היא. ועי' ערוך ע' ידקרת: ופי' גאון דידקרת שם חכם הוא. ביוחסין השלם (ע' 150) ע' יודקרת, הביא פירוש רש"י ופירושו ב' "משם הגאון שהוא שם חכם כמו ר' יוסי דמן יודקרת, וא"ל אביי טותאי הוא ר"ל חכם אחר הוא". 27 במהר"י בירב בשם הראב"ד, ושם: הויא דר' יוסי דמן (יוקרת) [יוקרת] קא חזינא הכא כלומר שהיה נברא כו' כדאיתא במסכת תענית, ופירש המהר"י בירב הויא דר' יוסי מן (יוקרת) יוקרת כלומר שהיה מקשה זאת הקושיה. וראה הע' קודמת מר"ת, הערוך ויתו"א. ורא' שם מריטב"א בשם הראב"ד. 28 וכו' בערוך ע' ידקרת ע"ש. וראה הע'

25 ששת, הא מני תוטאי הוא, דתניא תוטאי אומר לו ולא לבעל חובו. גופא אלו מעניקים להם היוצא בשנים וביובל ובמיתת אדון ואמה העבריה בסימנין אבל בורח ויוצא בגרעון כסף אין מעניקים לו, ר"מ אומר בורח אין מעניקין לו ויוצא בגרעון כסף מעניקים לו, ר"ש אומר ארבעה מעניקים להם שלשה באיש וג' באשה ואי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהן לפי שאין סימנין באיש ורציעה באשה. מנה"מ, דת"ר יכול לא יהו מעניקים אלא ליוצא בשש, מנין לרבות יוצא ביובל ובמיתת האדון ואמה העבריה בסימנין, ת"ל תשלחנו וכי תשלחנו, יכול שאני מרבה בורח ויוצא בגרעון כסף, ת"ל וכי תשלחנו חפשי מעמד, מי ששילוחו מעמד, יצא

מסנה"ש 25 לו ולא לבע"ח. לעיל טו א. 30 יכול לא יהו מעניקים אלא ליוצא. שם, ספרי דברים פס' קט, מדת"נ טו יד. 31 יכול שאני מרבה בורח ויוצא בגרעון כסף. שם, עבדים פ"ג ה"ו. תשלחנו. דברים טו יג.

ציונים 25 הא מני תוטאי הוא. תוס' ר"ש משנן כתובות יט. ריע"ז"א לעיל טו. נמוק"י גיטין לו. הא מני תוטאי הוא וכו' ולא לבעל חובו. תוס' לעיל טו. ד"ה ואידך (השני), רש"ז"א גיטין לו. תוס' רש"ש לעיל טו. לו ולא לבעל חובו. שו"ת רש"ש יב. 25-27 אלו מעניקים להם וכו' אין מעניקים לו. חינוך חפז, ר' מייחס דברים טו יג, יקר תפארת עבדים פ"ג ה"ג. 30-4 יכול לא יהו מעניקים וכו' קמ"ל. יל"ש ראה תתלח.

אמרי תוספות
אמרי תוספות

שינויי נוסחאות

25 תוטאי | מ תוטאי (ב"פ), ס טוטאי (ב"פ)^(א28), ד 29 ואי אתה | מ ואם אית'⁽³⁴⁾, (ר ס ואין). °באיש | א ו תאטי (ב"פ), וימ"ב תנאי⁽²⁹⁾. °הוא | א ר ד ס באשה⁽³²⁾. °ורציעה | א ר ד ס כ² ואין רציעה. היא⁽³⁰⁾. °גופא | ר ס גופה⁽³¹⁾. °אלו | ר ואילו, ס ואלו. 26 בשנים | א בסימנין⁽³²⁾. °אדון | א מ ר האדון. °ואמה העבריה | ס חסר⁽³³⁾. 27 לו | א ס להם, מ ר להן. °לו | ר להן. °ויוצא | ת"ל | ס חסר. °תשלחנו (ב) | א נוסף: לא תשלחנו ריקם⁽³⁷⁾, ר נוסף: חפשי. 32 בורח | א את הבורח, ס ג² אף הבורח. °וכי תשלחנו חפשי | ר חסר⁽³⁸⁾. °ששילוחו | מ ששלחו, ר שמשלחו, ד ששלוחו.

ההלן במהרש"ל. 28א וכו' ביוחסין עמ' 245: טוטאי, תניא טוטאי אומר בפ"ק דקדושין. 29 שיטה כנ"ל, וכן בהמשך שם, ואולי צ"ל "תטאי", וראה לעיל טו בתוס' ד"ה ואידך (הב') ובראשונים שם. במהרש"ל: תוטאי הוא דתניא תוטאי, ועפ"ז תוקן לפנינו. 30 וכן בראשונים. 31 בספרי ראה פיס' קיט: וכי תשלחנו חפשי מעמד וגו' הענק תעניק לו, יכול אין מעניקים אלא ליוצא בשש מנין ליוצא ביובל ובמיתת האדון ואמה עבריה בסימנים תלמוד לומר תשלח, כי תשלח, וכי תשלחנו. יכול אף למשתלח בכסף אתה מעניק תלמוד לומר וכי תשלחנו חפשי מעמד וגו' למי שאתה משלחו אתה מעניק ואי אתה מעניק למי ששילוחו מעצמו. ועי' ספרי דבי רב. בירושלמי לפנינו: אלו שמעניקין להם היוצא בשנים וביובל ואמה העבריה שהיא קונה את עצמה בסימנין אבל היוצא בגרעון כסף ובמיתת האדון אין מעניקין להם. ועי'

בתו' רי"ד דפירש דאליבא דר"ש היוצא' במיתת האדון אין מעניק להם דלא הזהירה תורה להעניק אלא לו ולא ליורש [והירושלמי אפשר לפרש כמבואר בתו' רי"ד], וכן בשיטה לנ"ל פירש דר"ש פליג את"ק ולדידיה במיתת אדון אין מעניק להם ע"ש, ועי' תו' הרא"ש. 32 כנ' ט"ס. 33 בטופס שלפנינו נוסף בת"ש. 34 כנ' ט"ס. 35 וכן ביל"ש ראה תתצח. 36 וכן בשיטה לנ"ל. 37 בתוס': ת"ל וכי תשלחנו ביל"ש שם: ת"ל תשלחנו וכי תשלחנו חפשי מעמד מי ששלוחו מעמד יצא בורח ויוצא בגרעון כסף שאין שלוחו מעמד רבי מאיר אומר בורח אין שלוחו מעמד ויוצא בגרעון כסף שלוחו מעמד. במסכת עבדים פ"ב: המוכר את עצמו והבורח והיוצא בגרעון כסף אין מעניקין לו. וראה לעיל יד ב וטו א, ועי' רמב"ם עבדים פ"ג ה"ב והל' טו, וע"ע סמ"ג עשין פד ול"ת קעה [דהשמיט דין בורח], ועי' מל"מ הל' טו שם. 38 עי'

33 **בורח ויוצא בגרעון כסף שאין שילוחו מעמד, רמ"א בורח אין מעניקין לו דאין שילוחו מעמד, אבל יוצא בגרעון כסף ששילוחו מעמד. בורח השלמה בעי, דתניא מנין לבורח שחייב להשלים, ת"ל שש שנים יעבד, [יז, ע"א] יכול אפילו חלה, ת"ל ובשביעית יצא, אמר רב ששת הכא במאי עסקינן כגון שברח ופגע בו יובל, מהו דתימא הואיל ואפיק ליה יובל שילוחו מעמד קרינן ביה, ולא ניקנסיה**

מסורה"ש 1 מנין לבורח שחייב להשלים ת"ל שש. ירוש' שם, עזדים פ"ג ה"ב, מכלתא משפטים פ"ג, מכדרש"י כא ב, ספרי דברים פס' קיח, מדת"נ טו יד. שש שנים יעבד. שמות כא ב. 2 ובשביעית **אמר רחמנא** יצא. שמות כא ב.

ציונים 1 מנין לבורח שחייב וכו' שש שנים יעבד. פס"ז ראה כה א, יל"ש משפטים שיא. 2-1 מנין לבורח שחייב וכו' ובשביעית יצא. יל"ש ראה תחלת. 2-1 יכול אפי' חלה ת"ל ובשביעית יצא. ע"י פס"ז שמות כא ד, יל"ש משפטים שיא, ע"י תלמיד רש"א ז"מ עו: 3-2 שברח ופגע בו יובל — ואפיק ליה יובל. מ"י עזדים פ"ג ב. 7. 4-2 שברח ופגע בו יובל וכו' קמ"ל. מ"י עזדים פ"ג טו.

לפי' תוספתא

שינויי נוסחאות

33 אין מעניקין לו דאין | א מ ר ס ג³³ כ² באחד מהן שאי' סימ' באיש ואין רציעה אק³⁹.

34 אבל | א ר ס ג³³ כ² חסר. °אבל יוצא בגרעון כסף ששילוחו מעמד | מ חסר⁴⁰, (א ר ו ס שלוחו, ד ג³³ שילוחו)⁴¹, א ד ס ג³³ כ² נוסף: ר' שמעון אומ' ארבעה מעניקין להן שלשה באיש ושלשה באשה ואי אתה יכול לומר ארבעה באחד מהם לפי שאין סימנין באיש ואין רציעה באשה, ר נוסף: ר' שמע' אר' ארבע' מעניקין להן שלש' באיש ושלש' באשה ואין יכול לומר ארבעה

שיטה לנ"ל, תו' הרא"ש ומאירי. 39 וחסר "אין מעניקין לו". ראה יל"ש לעיל בהע' 37. 40 אולי מההדר"מ. 41 במהרש"ל הגי': ששלוחו מעמד כצ"ל, ועי' רש"ש. בתו' ר"י הוקן: השלמה בעי שישלים כמה שברח ונתחטל ובשביעית אף בשביעית עובד היינו כשברח, [ולפי"ז כנ' גרס בסוגין: שש שנים יעבד ובשביעית, דהלימוד מתיבת "ובשביעית"], ועי' רש"ש. 42 ב-כ הגליון קרוע וחסר. 1 תו' רי"ד, והכריח דכר הגי' מהמשך סוגין בגמ' דמקשה: יכול אפילו כל שש והתניא כו', ומאי קושי' נוקמי דמאי חלה שש בתוך שש, אלא ש"מ דגרסינן "חלה כל שש". ולכן דחה פירוש רש"י לפנינו דפירש "חלה בתוך שש". וע"פ מהרש"א הוקף בסוגרין קטע רש"י "יכול כו' שש שלמים" מכח סוגין דלהלן דבעושה מעשה מחט וחלה כל שש, וכתב דבפ' רש"י ישן ליתא קטע זה וכן בהג"ש ברש"י דבס"א קטע זה ליתא [ולפנינו בכל כה"י וד"י קטע זה איתא]. ועי' עצמות יוסף מש"כ ב"שוב גי' רש"י וע"ע פנ"י ב"שוב פי' רש"י, וע"ע מל"מ פ"ב מהל' עבדים ה"ה מש"כ בתו' רי"ד וברש"י. בכי"ר נוסף בגל': תוך שש שצריך להשלים. 2 יל"ש ראה תתצח, ושם: אמר רבא כנון שברח ופגע בו יובל סד"א הואיל ויובל מפיק ליה שלוחו מעמד קרינן ביה ונעניק ליה קמ"ל. וראה להלן בהע' 10 מיל"ש משפטים ומקוצר. ועי' סמ"ג עשין פנ דבורח אינו יוצא ביובל ע"פ הירושלמי ע"ש, ועי' כ"מ פ"ב מהל' עבדים הל' ד ולח"מ ומל"מ שם, ועי' רשב"א. 3 וכן ביל"ש, ראה הע' קודמת. 4 וכן בשיט' קדמונית, כעו"ז בשיטה לנ"ל. וראה יל"ש בהע' לעיל. בתו' חאנ"ג: ופגע יובל. 5 וכן ביל"ש ראה הע' 2. בשיט' קדמונית: ויובל קא מפיק ליה. 6 וכן בשיט' קדמונית "קרינא". 7 וכן בשיטה קדמונית וביל"ש חסר "ולא ניקנסיה" ראה הע' 2. [נוס' כה"י נוסחה מיושרת, דמה ענין קנס שייך אחר שנתמעט מדיו אין שילוחו מעמד. ובריטב"א [לעיל סוע"ב] כני' שלנו ופירש שאין שילוחו מעמד והתורה קנסתו ע"ש. ולפי"ז אף גירסתנו עולה יפה דקנס זה התורה קנסתו]. כאור הגנוז: מהו דתימא הואיל אפקיה יובל תשלחנו והענק קרינן ביה קמ"ל.